

8. Mar. 1845

FAKTA

Dato:

8. Mar. 1845

Sidetal:

Dagbog D, side 17-19

Dagbogens placering:

Den Hirschsprungeske Samling

Trykt udgave:

Jesper Svenningsen (red.): Seks år af

et liv. Johan Thomas Lundbye –

Dagbøger om tro, skæbne, kunst og

kærlighed, København 2018, s. 259-

260

TRANSSKRIFTION

8 Martz 45

Disput med Fru Høyen. Linier i Landskabet.

Idag ude hos Fru Freund¹ havde jeg en ivrig Disput med Fru Høyen² om naturvidenskabelige Forelæsninger, dem hun med megen Interesse hører, og syntes at antyde: at jeg ogsaa burde høre, hvad jeg nu virkelig ogsaa gjerne vilde, dersom jeg ikke følte Savnet af mange Kundskaber, der vilde være mig langt nyttigere og ulige kjærere. Hun meente det var en Skam, at man tankeløst gjorde Brug af alle de Resultater, som disse Videnskaber komme til og efterhaanden føre over i Livet i Form af Svoelstikker, Kaffekander o s v, uden at bekymre sig om det Slid og Hovedbrud, det koster at faa dem frem, og hun kaldte hele denne Virksomhed kun andre Yttringer af den samme Aand, der kundgjøre sig i Poesie og Kunst. Saaledes kan jeg ikke see det. Det Videnskabelige kan i mine Tanker aldrig i den Grad som Kunst og Digterværker blive fælleds Eiendom, da Videnskabens Karakter netop er dunkel og skjul; kun ved idelig Grandskning kan man der erhverve nogen Klarhed, og jeg synes det maa være en Vanhelligelse af •18• Videnskaben at stille løsrevne Experimenter tilskue, og gjøre enkelte Afsnit til Gjenstand for populære Foredrag. Vi bleve ingenlunde enige, helst da jeg maatte give Jomfru Westergaard³ Medhold i, at det i hvert Tilfælde vare vanskeligt at bringe disse Ting i Harmoni med den christelige Tro. Det har i det mindste tidligt viist sig for mig som uforenelige Ting, og er det end ikke saaledes for mig nu, saa er jeg dog ikke et Skridt videre, da jeg ikke kan vælge nogen af Deelene. Jeg føler: at skal der nogensinde komme Religjøsitet, et virkeligt religiøst Liv i mig, da maa det være ad Troens Vei, og derimod oprører sig denne Lyst til at vide Besked om Alt, gjenemskue Alt, og egentlig at haabe: at de Ting, det ikke er givet os at forklare endnu, skal dog en kommende Tid forklare, en Lyst, som jeg antager maa være stærk hos enhver, der med Varme dyrker Videnskaben. Men jeg har kun saameget kigget ind i denne Verden, at Physikere og Geologer have forstyrret mig med deres interessante Opdagelser og gjort mig det vanskeligere at vælge den dunkelklare Vei, man kan finde iblinde, om man er af de Lykkelige, [overstreget: som] for hvis Sjæle det imellem lyner, saa hele det Foranliggende viser sig i straalende Lys, denne Vei med sine dunkle Stier, med Huler, hvori der boer Dverge, denne Vei, der beskylles af Stranden, hvor deilige Havfruer danser til Harpeslag, Veien, der gaaer over mangan en Høi med Udsigt [overstreget: mod] saa viid, at man derfra seer langt ind i Oldtiden, hvor Øiet møder Mindesmærker, der kan varme Hjertet, skuer dybt ind i den dunkle Fremtid med yndige Billeder. Denne fortryllende Vei, som snoer sig gjennem Eventyr og Myther, Sa Heltesagn og Kæmpeviser, bestandigt gjennem det Vidunderlige, det Store, det Stolte, den havde jeg tidligt Lyst at betræde, men Ingen kan det, uden han mægter at lægge Steen til Dyngen, Forgængerne have sammenhobet. – [overstreget: Ingen] |Faae|

kan det, uden at være forsagt, fremmed blandt Fleertallet af sine Medmennesker, der ville betragte ham som en Særling. See, ingen af de to Veie har jeg betraadt, og det er dog paa Tiden vel at vælge. – senere. laftes vare vi samlede hos Bissens⁴ en heel Deel, og det var en munter Aften. Der kom paa Bane den tit omhandlede Besynderlighed med Hensyn paa den, det er nægtet at kjende Farver. •19• I Samtalens Løb yttrede Høyen sig omtrent saaledes: at det muligt gik ligedan med Linier, og han paaviste, at, ligesom det var let for Alle (nulla regula sine exeptine – nis – num o s v) at kjende rødt gult og blaåt men sværere at nyde Nyanserne, saaledes ogsaa med Formerne: Hovedlinierne kunde vel Alle see saa nogenlunde, men de finere derimellem vanskeligere. Og derved faldt mig ind at man saaledes i Tegningen af et Landskab saa tydelig kan see, om Kunstneren er aandfuld eller ei. Man bliver saa vant til at høre om Linier i et Landskab, at man tilsidst glemmer at see i dem et Speil, ligesaavel som i Farven. O, hvad jeg er en Stymper! hvor klart stod nu ikke dette for mig igaar, og jeg var saa glad, og tænkte jeg skulde skrive det op, thi det var et af de Øieblikke, hvor jeg saa tydeligt som sjældent følte det Aandfulde i Landskabsmaleriet, og nu er det mig ikke muligt at tvinge det gennem Pennen, saalidt som Grundtvigs Yttringer paa forrige Side, hvor de tage dem ligesaa tamme ud, som mine Betragtninger paa den. Derfor, Stop!

¹ Amalie Elisabeth Freund, f. von Würden (1807-1866), enke efter billedhuggeren H.E. Freund.

² Edele Birgitte Høyen, f. Westengaard (1799-1883), gift med kunsthistorikeren N.L. Høyen.

³ Johanne Kristine Westergaard (1805-1883) var søster til fru Høyen og boede hos denne.

⁴ Billedhuggeren H.W. Bissen (1798-1868) og hans hustru Emilie Hedevig Bissen, f. Møller (1808-1850).

Gründers Promedierung er om Mythen og Oldsager. 6 Marts 1845 Tirsdag. 47

Parti Grændler gjorde flere Indberetninger med Indsigtens store Gidskillede, hvilke for en Del var tagne til Følge i de senere Lithographier, som senere var gjorte Sættis. Høiend andet sagde han: at Balders Børde ikke var med. Der var altså en anden aflyst i ham: om Balders dog ikke vilde sænke fjernd til eller Tegn, som holder ikke var med af Mangel paa Plads. Ja, svarede han, man var jo rigtig nok ganske uskyldig ind, men Balders staaer mere som en Glæde i Baggrunden, som skjønt alle Asene faldt, er forsvundet og kun af dem den delige Glæde er tilbage. — Ja, ja vilde ønske sig kære vi tænke hans Børde ind, thi det var værd at minde, men ja var kun Indtrykket deraf tilbage som ogsaa af nogle delige Myttinger om den Oldtids sager. Saledes betragtede han Fandegul som sluttende en Pæriode, derfor den store Lands sager, som Sagnet var deligt fortæller om. Steskedens 300. Aar Lange Levetid som en anden Pæriode, hvor Gætteløst vi stier om alle gjennemgik, hvilke alle var tillagte Steskedens, hvorvel det maaskee er mange forstjålte og Heltas Bedrifter, men han prøvede dem paa: at Sagnet deretter, at Brævelles Skjønt var det s. d. det blev han var med, og dermed sluttes den en Pæriode. Dermed det ikke var saa vanskeligt at tænke hans Od, hvilke herlige Mynder stulde. ja da haat om de Myttinger, ja har haat heiligbed til at høre af hans Minde.

Disput med Fri Kløge. Linnæus: Landshadet. 8 Marts 45

Idag var det Fri Friend havde ja en i en Disput med Fri Kløge om videnskabelige Forlesninger, som blev med med nogen Interesse hører, og søgte at forstå: at ja ogsaa lærde hør, hvad ja om videnskabelig ogsaa kunne vide, da som ja ikke følte læst af mange Kundekaber, der vilde være mig langt nyttigere og vilde kjæde. Men mente det var en Skam, at man tænkeligt gjorde Prøve af alle de Hætteter, som sine Videnskaber komme til og efterhaanden for over i hær: Form af Sætteløst, Kaffehænder a s v, inden at begynde sig om det Lid og Kløge, det hører at fæ dem frem, og blev kalte hele denne Videnskabelig kun andre Myttinger af den samme Gæde, der hørte sig i Pæriode og Kunst. Saledes han ja ikke ser det. Det Videnskabelige kan i mine Tanker alting: den Gæde som Kunst og Digtning bliver fællede Eiendomme, da Videnskabelig Karakter netop er dunkel og skjult, kun ved delig Grundstening kan man der edueere nogen Kløge, og ja siger det man var en Værdifuldhed af

18
Videnstaken at stille Lærerne Experimenten tilskue, og gjore enkelte Afprøvet
til Hjinstand for papirens Forsdrag. Ni bleve indgentende enige, hvidt da
ji maatte give jensom Westergaard Medheld; at det i hvert Tilfælde var
sandskligt at bringe disse Ting i Blæmmen med den christelige Tro.
Det har, det mindste ~~ikke~~ tidligt vist sig for mig som i forenelige
Ting, og er det end ikke saaledes for mig nu, saa er ji dog ikke et skind
videre, da ji ikke har velge nogen af Dalens. Ij fald: at skal den nogen
sinde komme Neligjortet, at sandkligt aeligjort hie mig, da maas det
sæde ad Træens Nei, og derimod prøves sig denne høyt til at vide Bøstet
om Alt gjennemskue Alt, og egentlig at hærbe: at de Ting, det ikke er givet
os at forklare endnu, skal dog en kommende Tid forklare, en høyt, som
ji antages maas være stærk hos enhver, der med Lærerne synger Videnskaben.
Men ji har hin saameget kigget ind i denne Verden, at Nij's hære og Jo-
loger maas fortjente mig med deres interessante Opdragelse og gjort mig
det sandskligere at velge den dunkle Nei, men kan finde, blinde, om
man er af de høytelige, som for hin Ljle det imellem hjerne, saa hule
det Foranliggende vises sig i stralende Lys, som Nei med sine dunkle
Stier, med Måten, hvi den bare hære Dørgen, denne Nei, der hestigtes
af Strandens, hære seilige blæfrende sandes til klæpelslag, Niere, der
gave med mangen en Nei med Udøigt med saa vidt, at man derfra
saa langt ind i Oldtiden, hære Gist med de Mændes mærke, der hære Lærere
højstet, skue sigt ind i den dunkle Fremtid med gjeldige Billeder.
Lærere fortryllende Offi, som saue sig gjennem Eucytis og Mytten,
de Mellesagn og Kæmperisue, hestandigt gjennem det Vidunderlige, det
Store, det Støtte, der hære ji tidligt høyt at betrede, men Ningen kan
det, inden han magter at lægge Sten til Lyngen, Fugleangere hære
sammehæbet — ^{Fare} Lyngen hære det, inden at være forsagt, fremmed
blandt Floctallet af sine Medmennesker, der derille betragte ham som
en Seerling. Ie, ingen af de to Niere hære ji betraadt, og det er dog paa
Tiden vel at velge. — senere. Aften vare i samlede hos Brørens
en hæl Dal, og det var en smukt Aften. Der hære paa Bæne der tet om-
handlet. B. sigderligere med Hensigten paa dem, der er magtet at hjerne. Farve.

19.
Et Samtals med det ypperste Mågen sig omtrøst saaledes: at det smukt gik ligesom
med Finerne, og han paa sin side, at ligesom det var let for alle (særlig regule
sine egne - vis - uim o s o) at kjende sig godt og blaak men
særlig at nyde Nyaarsfesten, saaledes ogsaa med Finerne: blaadivise
og kunde vel alle se sae nogen Lunde med de Finere derimellem
naa sket gæse. Og derud paa mig ind at man saaledes i Tegningen
af et Landskab saa tydelig kan se, en Kunststæren er aarsfuld eller ei.
Man bliver saa vant til at høre om Finerne i et Landskab, at
man taler det glemmer at see i dem et Speil, ligesom det som i Fan-
nen. O, hvad er en Symphonie! Hvor blaak stod mi ikke dette for mig, naar
og jeg saa saa glad, og tænkte jeg skulde skrive det op. Alse det var et af de
Gjæstgæster, hvor jeg saa tydeligt som spildet faldt det laandspil, i Land-
skabs maleriet, og mi er det mig ikke smukt at bringe det gjennem
Penne, saaledes som Gjenstande af Tingene paa første Side, Alse det tagt
som lige saa samme ind, som mine Betragtninger paa den. Derfor, Sept
12 Maaty

Maaske ingen vil det gjengaa, herom alle mine Tanker der sig, affjere, kanten?
Mærsked. 16 Maaty

Meddel til stadigt Arbejde i disse Dage besluttede jeg at gaae Jægersborg og gik derind i Torsdag,
paa jeg afsæde at end mi den Dag var det vilde der affjere. Aftenen i Torsdag
kjede jeg med Skriften i Hæne omkring i Dyrehaven til 11 Maaty og glæde mig end at see
V. det saa naar, at i det heldt lige imellem dem. Og tegne, da jeg var kommen hjem, et
Udskud af et saadant Udskudt haves Kjænter staa end på hælkenes. Værlig at lide
Udskud af Hællen: hvor det ligger gaarden. — Løfte saa jeg til et gemt Lige
Lide. Hæde er ikke her et endeligt dansk Udskudt haves. Almindet er dette det gamle
haves. Almindet er: Nyaarsfesten er en dygtig blaadivise er den saadantige Følge af bligt og vilde
hælle i de samme Gang. — I aftenen Aften!!! Sa skal Skjæbnen ogsaa affjere. Underligt!
jeg fæle paa sangen Hæde og Bedrøvelse, ypper de haadeste og kisteste Ting i eet Landskab.
Som Lerony sagde ogsaa: Skulde hævne mi hæv at gaae, og jeg — Paa se med
hæffe, Bort og Førelsen, indse — — er i fuld Fart at en af de to Vere: Gledens eller
Skuffelsen. Ja, ved en dit og med fine for skal dit gæse. Til Torsdag morgen faar jeg se,
sa hælde det: spand for! Hæde for skulde det ikke affjere? Er der blaadit de 14 Aarsagende
3 Vere: paa en? — Er der det ikke, mi end du har jeg det? — For et laand side
gik jeg saaledes og sentede et laand. Maledet blaadit mig: Alse du laandigt. Bilader for
sengang, forældet, det ikke end med hele Væsen? Faldt! Et laand, laand, laand! og jeg haadit
Løstet, hvor jeg troede at have fortjent. Næst. End sig til Torsdag Morgen, end sig 40
Torsdag, da skal det vise sig, at det glæde blaak — — eller skuffet.